

IT-01-42-I
① 19-1/993 TEL
01 March 2001

19/993 TEL
sb

**MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU**

PREDMET BR. IT-01-42

**TUŽILAC
MEĐUNARODNOG SUDA**

PROTIV

**PAVLA STRUGARA
MIODRAGA JOKIĆA
MILANA ZECA
VLADIMIRA KOVAČEVIĆA**

OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, na osnovu svojih ovlašćenja iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: Statut Međunarodnog suda) optužuje:

**PAVLA STRUGARA, MIODRAGA JOKIĆA, MILANA ZECA
i VLADIMIRA KOVAČEVIĆA**

za **TEŠKE POVREDE ŽENEVSKIH KONVENCIJA i KRŠENJA
ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kako sledi:

OPTUŽENI:

1. **Pavle STRUGAR** je rođen 13. jula 1933. u Peći, današnje Kosovo. Diplomirao je na Vojnoj akademiji kopnene vojske 1952. godine, a nakon toga je obavljao razne dužnosti u Jugoslovenskoj narodnoj armiji (dalje u tekstu: JNA) u Sloveniji i Srbiji. Kasnije je unapređen u čin general-majora i imenovan za komandanta Vojne akademije kopnene vojske. Godine 1987. postao je komandant snaga Teritorijalne odbrane u Crnoj Gori. U decembru 1989, unapređen je u čin general-potpukovnika. U oktobru 1991, imenovan je za komandanta 2. operativne grupe, koju je JNA formirala da bi sprovela vojnu kampanju na područje Dubrovnika u

Hrvatskoj. Dana 26. avgusta 1993, penzionisan je i povukao se iz Vojske Jugoslavije (dalje u tekstu: VJ).

2. **Miodrag JOKIĆ** je rođen 1935. u Mionici, opština Valjevo, u današnjoj Srbiji. Diplomirao je na jugoslovenskoj Vojnopomorskoj akademiji, a posle toga je obavljao razne dužnosti u Jugoslovenskoj ratnoj mornarici. U decembru 1986, unapređen je u čin kontra-admirala. Decembra 1989. godine, postavljen je na dužnost republičkog sekretara za narodnu odbranu u Srbiji. Godine 1991. unapređen je u čin vice-admirala, a u toku te iste godine imenovan za komandanta 9. vojnopomorskog sektora (Boka Kotorska) (dalje u tekstu: 9. VPS). Dana 8. maja 1992, penzionisao se i povukao iz Jugoslovenske ratne mornarice.

3. **Milan ZEC** je rođen u Čajniču, u današnjoj Bosni i Hercegovini, 20. septembra 1943. godine. Diplomirao je na Vojnopomorskoj akademiji i završio Komandno-štabnu školu Ratne mornarice. Godine 1991. imao je čin kapetana bojnog broda i bio je načelnik štaba 9. VPS. U junu 1994. unapređen je u čin kontra-admirala, a 5. oktobra 1994. imenovan je za komandanta Jugoslovenske ratne mornarice. U decembru 1996. godine unapređen je u čin vice-admirala. Penzionisan je kao komandant jugoslovenske Ratne mornarice 31. januara 2001.

4. **Vladimir KOVAČEVIĆ**, poznat i kao "Rambo", rođen je 15. januara 1961. godine. Diplomirao je na jugoslovenskoj Vojnoj akademiji kopnene vojske. U jesen 1991. godine, kao kapetan prve klase, imenovan je za komandanta 3. bataljona u trebinjskoj brigadi JNA. Ta jedinica je izdvojena iz brigade za potrebe vojne kampanje u Dubrovniku i prepotčinjena direktno komandi 9. VPS.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

5. Kao komandant 2. operativne grupe JNA, oformljene radi sprovođenja dubrovačke kampanje, general **Pavle STRUGAR** vršio je i formalnu i *de facto* vlast nad snagama pod svojom komandom.

6. Kao komandant 9. VPS JNA, admiral **Miodrag JOKIĆ** vršio je i formalnu i *de facto* vlast nad kopnenim i pomorskim snagama pod svojom komandom.

7. Kao načelnik štaba 9. VPS i glavni zamenik admirala **Miodraga JOKIĆA**, kapetan bojnog broda **Milan ZEC** vršio je i formalnu i *de facto* vlast nad snagama pod svojom komandom.
8. Kao komandant 3. bataljona, jedinice iz sastava trebinjske brigade prepotčinjene komandi 9. VPS, **Vladimir KOVAČEVIĆ** vršio je i formalnu i *de facto* vlast nad snagama pod svojom komandom.
9. Razni sastavni delovi snaga JNA koji su bili uključeni u dubrovačku kampanju bili su organizovani u 2. operativnu grupu, formiranu iz štaba Teritorijalne odbrane Crne Gore u Titogradu (današnjoj Podgorici). Komandant te operativne grupe bio je general-potpukovnik **Pavle STRUGAR**. Zamenik mu je bio pukovnik Radomir **DAMJANOVIĆ**, koji je u međuvremenu umro. Komanda Operativne grupe bila je u Trebinju, u Bosni i Hercegovini.
10. Glavne komponente 2. operativne grupe bili su 2. (titogradski) korpus i 9. VPS, pojačani snagama crnogorske Teritorijalne odbrane. Ukupno su te snage brojale otprilike 20.000 do 35.000 vojnika. Komandant 2. korpusa bio je general-major Radomir **EREMIJA**, koji je u međuvremenu umro. Komandant 9. VPS bio je admiral **Miodrag JOKIĆ**. Njegov načelnik štaba bio je kapetan bojnog broda **Milan ZEC**. Komanda 9. VPS bila je u Kumboru, u Crnoj Gori. Trećim bataljonom, jedinicom iz sastava trebinjske brigade koja je prepotčinjena komandi 9. VPS, komandovao je kapetan prve klase **Vladimir KOVAČEVIĆ**.
11. Kao oficiri na komandnim dužnostima u JNA, **Pavle STRUGAR**, **Miodrag JOKIĆ**, **Milan ZEC** i **Vladimir KOVAČEVIĆ** bili su dužni da poštuju propise JNA sadržane u "Strategiji oružane borbe" (iz 1983), "Zakonu o opštenarodnoj odbrani" (iz 1982), "Zakonu o službi u oružanim snagama" (iz 1985), "Pravilu službe" (iz 1985) i "Propisima o primeni međunarodnog ratnog prava u Oružanim snagama SFRJ" (iz 1988). Ti propisi regulisali su uloge i odgovornost oficira JNA, definisali njihov položaj u komandnom lancu i obavezivali ove oficire, kao i njihove podređene, da poštuju ratno pravo.

OPŠTI NAVODI

12. Sva dela i propusti za koje tereti ova optužnica desili su se između 1. oktobra i 31. decembra 1991. godine na teritoriji Republike Hrvatske.

13. Tokom celog perioda na koji se odnosi ova optužnica, u Hrvatskoj je postojalo stanje međunarodnog oružanog sukoba i delimične okupacije.

14. Sva dela i propusti koji se u optužnici terete kao teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949, desili su se tokom oružanog sukoba i delimične okupacije Hrvatske.

15. Tokom celog perioda na koji se odnosi ova optužnica, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ** bili su dužni da se pridržavaju zakona i običaja oružanih sukoba, uključujući Ženevske konvencije iz 1949. godine i njihove dopunske protokole.

16. **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ** individualno su odgovorni za krivična dela za koja ih tereti ova optužnica, u skladu sa članom 7(1) Statuta Međunarodnog suda. Individualna krivična odgovornost uključuje planiranje, podsticanje, naređivanje, činjenje ili pomaganje i podržavanje, na neki drugi način, planiranja, pripremanja ili izvršavanja bilo kojeg od zločina navedenih u članovima 2 do 5 Statuta Međunarodnog suda.

17. **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ i Vladimir KOVAČEVIĆ** su, u odnosu na vreme dok su bili na položaju s ingerencijama nadređenog, kako je to izloženo u prethodnim paragrafima, krivično odgovorni i za dela svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Nadređeni je odgovoran za dela svog podređenog (podređenih) ako je znao ili ako je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počinuti takva dela ili da su ih počinili, a nadređeni nije preduzeo neophodne i razumne mere da takva dela spreči ili kazni njihove počinioce.

TAČKE OPTUŽNICE:

18. U vremenu između 1. oktobra 1991. i 7. decembra 1991, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ**, delujući individualno ili u saradnji sa drugima, učestvovali su u niže-navedenim zločinima kako bi obezbedili kontrolu nad onim delovima Hrvatske koji su trebali da uđu u sastav takozvane "Dubrovačke Republike". Cilj JNA i vlada Srbije i Crne Gore bio je da se to područje izdvoji iz Hrvatske i pripoji Srbiji/Crnoj Gori i drugim oblastima u Hrvatskoj i Bosni koje je trebalo da potpadnu pod kontrolu Srba.

19. Oblast koju su vlade Srbije i Crne Gore predvidele za "Dubrovačku Republiku" obuhvatala je celokupnu teritoriju opštine Dubrovnik, kakva je bila 1991. ("dubrovačka regija"). Ta oblast je obuhvatala delove hrvatske obale između bosansko-hercegovačkog grada Neuma na severozapadu i crnogorske granice na jugoistoku.

20. Da bi postigle taj cilj, snage JNA pod komandom **Pavla STRUGARA, Miodraga JOKIĆA, Milana ZECA i Vladimira KOVAČEVIĆA** krenule su u napad na dubrovačku regiju u Hrvatskoj iz Crne Gore, Bosne i Hercegovine i sa Jadranskog mora. Snage kojima su oni komandovali sastojale su se od redovne vojske JNA, vazduhoplovnih i mornaričkih jedinica, kao i jedinica Teritorijalne odbrane iz Crne Gore, paravojnih jedinica i jedinica specijalne policije koje su bile potčinjene JNA.

21. Snage JNA kojima su komandovali **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ** krenule su u napad na dubrovačku regiju 1. oktobra 1991. Napad sa kopna pratila je pomorska blokada Jugoslovenske ratne mornarice. Snage JNA naišle su na slabi otpor hrvatskih odbrambenih snaga naoružanih lakim oružjem. JNA je osvojila teritoriju jugoistočno i severozapadno od grada Dubrovnika i praktično zatvorila obruč oko grada u roku od dve nedelje.

TAČKE 1 – 9

(UBISTVO, OKRUTNO POSTUPANJE, NAPADI NA CIVILE)

22. Pozivom na paragrafe 1-21, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u tačke 1-9.

23. Od 1. oktobra 1991. do 6. decembra 1991, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ**, delujući individualno ili u saradnji sa drugima, planirali su, podsticali, naredili, počinili ili pomagali i podržavali, na neki drugi način, ubistvo 43 civila i ranjavanje mnogih drugih u gradu Dubrovniku i okolini u protivpravnom granatiranju koje su izvršile snage pod njihovom komandom. Među te poginule i ranjene civile ubrajaju se i žrtve napada opisanih u paragrafima 25, 26 i 27. Imena smrtno stradalih navedena su u Dodatku I, koji je priložen ovoj optužnici i čini njen deo.

24. Delo granatiranja grada Dubrovnika i njegove okoline počinili su vojnici JNA koji su kontrolisali uzvišenja istočno i severno od Dubrovnika. Sa Žarkovice i drugih lokacija iznad Dubrovnika, snage JNA imale su neometani pregled nad gradom. Sa tih položaja i sa ratnih brodova na moru, JNA je tokom dva meseca protivpravno granatirala grad.

25. Dana 7. oktobra 1991, snage JNA pod komandom **Pavla STRUGARA, Miodraga JOKIĆA i Milana ZECA** granatirale su Mokošicu, stambeno naselje u predgrađu Dubrovnika. Na ulazu u sklonište Civilne zaštite u Mokošici poginulo je devet civila, a mnogi drugi ranjeni su u granatiranju JNA. Imena smrtno stradalih navedena su u Dodatku I, koji je priložen ovoj optužnici i čini njen deo.

Tim delima i propustima, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ i Milan ZEC** učestvovali su u:

Tačka 1: ubistvu, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatom zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 2: okrutnom postupanju, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatom zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 3: napadima na civile, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatim članom 51 Dopunskog protokola I i članom 13 Dopunskog protokola II Ženevskim konvencijama iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

26. Između 9. i 12. novembra 1991, snage JNA pod komandom **Pavla STRUGARA, Miodraga JOKIĆ, Milana ZECA i Vladimira KOVAČEVIĆA** protivpravno su granatirale sve delove grada Dubrovnika. Poginulo je deset civila, a mnogi drugi ranjeni su u granatiranju JNA. Imena smrtno stradalih navedena su u Dodatku I, koji je priložen ovoj optužnici i čini njen deo.

Tim delima i propustima, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ** učestvovali su u:

Tačka 4: ubistvu, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatom zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 5: okrutnom postupanju, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatom zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 6: napadima na civile, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatim članom 51 Dopunskog protokola I i članom 13 Dopunskog protokola II Ženevskim konvencijama iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

27. Dana 6. decembra 1991, snage JNA pod komandom **Pavla STRUGARA, Miodraga JOKIĆA, Milana ZECA i Vladimira KOVAČEVIĆA** protivpravno su granatirale sve delove grada Dubrovnika. Poginulo je 14 civila, a mnogi drugi ranjeni su u granatiranju JNA. Imena smrtno stradalih navedena su u Dodatku I, koji je priložen ovoj optužnici i čini njen deo.

Tim delima i propustima, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ** učestvovali su u:

Tačka 7: ubistvu, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatom zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 8: okrutnom postupanju, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatom zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 9: napadima na civile, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatim članom 51 Dopunskog protokola I i članom 13 Dopunskog protokola II Ženevskim konvencijama iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 10 – 12
(NEOPRAVDANO PUSTOŠENJE, PROTIVPRAVNI NAPADI NA
CIVILNE OBJEKTE, UNIŠTAVANJE ILI HOTIMIČNO
NANOŠENJE ŠTETE ISTORIJSKIM SPOMENICIMA I
USTANOVAMA NAMENJENIM RELIGIJI)

28. Pozivom na paragrafe 1-21, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u tačke 10-12.

29. Između 1. oktobra 1991. i 6. decembra 1991, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ**, delujući individualno ili u saradnji sa drugima, planirali su, podsticali, naredili, počinili ili pomagali i podržavali, na neki drugi način, uništavanje ili hotimično nanošenje štete stambenim objektima i drugim zgradama u gradu Dubrovniku.

30. Sa položaja JNA na uzvišenjima istočno i severno od Dubrovnika pružao se neometani pogled na grad i okolinu. Sa tih položaja i sa ratnih brodova na moru, snage JNA pod komandom **Pavla STRUGARA, Miodraga JOKIĆA, Milana ZECA i Vladimira KOVAČEVIĆA** protivpravno su granatirale civilne ciljeve u Dubrovniku, među ostalim u sledećim napadima:

- Granatiranje grada Dubrovnika 23-24. oktobra 1991, kada je prvi put gađan Stari grad.
- Granatiranje celog grada Dubrovnika 8-13. novembra 1991, kada su gađani Stari grad, Lapad i Gruž. Oštećen je niz zgrada u Starom gradu, hoteli u kojima su bile smeštene izbeglice i drugi civilni objekti u drugim delovima grada.
- Granatiranje celog grada Dubrovnika 6. decembra 1991, u kome je posebno gađan Stari grad. U Starom gradu je potpuno uništeno najmanje šest zgrada, a oštećeno je na stotine drugih. Teško su oštećeni ili uništeni hoteli s izbeglicama i drugi civilni objekti u drugim delovima grada, a naročito na Lapadu i Babinom Kuku.

31. Tokom napada na Dubrovnik između 1. oktobra 1991. i 6. decembra 1991, na područje Starog grada palo je oko 1.000 granata koje

su ispalile snage JNA. Dubrovački Stari grad bio je kao celina pod zaštitom UNESCO-a kao svetska kulturna baština. Niz zgrada u Starom gradu i tvrđave na gradskim zidinama bile su obeležene simbolima propisanim Haškom konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba (iz 1954). Niti unutar gradskih zidina niti na samim zidinama Starog grada nije bilo vojnih ciljeva.

Tim delima i propustima, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ, Milan ZEC i Vladimir KOVAČEVIĆ** učestvovali su u:

Tačka 10: pustošenju koje nije opravdano vojnom nuždom, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, delu kažnjivom po članovima 3(b) i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 11: protivpravnim napadima na civilne objekte, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, priznatim članom 52 Dopunskog protokola I Ženevskim konvencijama iz 1949, delu kažnjivom po članovima 3 i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 12: uništavanju ili hotimičnom nanošenju štete ustanovama namenjenim religiji i istorijskim spomenicima, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, delu kažnjivom po članovima 3(d) i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 13 – 16

(UNIŠTAVANJE I ODUZIMANJE IMOVINE ŠIROKIH RAZMERA, BEZOBZIRNO RAZARANJE SELA, UNIŠTAVANJE ILI HOTIMIČNO NANOŠENJE ŠTETE USTANOVAMA NAMENJENIM OBRAZOVANJU I RELIGIJI, PLJAČKANJE JAVNE ILI PRIVATNE IMOVINE)

32. Pozivom na paragrafe 1-21, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u tačke 13-16.

33. U oktobru 1991. godine, snage JNA pod komandom **Pavla STRUGARA, Miodraga JOKIĆA i Milana ZECA** osvojile su i okupirale hrvatske teritorije u blizini grada Dubrovnika. Taj deo

dubrovačke regije obuhvatao je, u celini ili delom, Konavle, Župu dubrovačku i Primorje.

34. Hrvatske snage koje su branile to područje bile su malobrojne i naoružane lakim oružjem, a sastojale su se uglavnom od meštana mobilisanih neposredno pred napad. Svaki otpor koji su Hrvati pružili napredovanju snaga JNA ubrzo je savladan i oni su se povukli prema gradu Dubrovniku. Kao rezultat, JNA je preuzela kontrolu nad tim područjem a da nije morala ulaziti u intenzivne borbe.

35. Nakon što su snage JNA okupirale područja oko Dubrovnika, vojnici pod komandom **Pavla STRUGARA, Miodraga JOKIĆA i Milana ZECA** sistematski su pljačkali javnu, privrednu i privatnu imovinu u područjima koja su bila pod njihovom kontrolom. Dobar deo te imovine prebačen je u Crnu Goru vojnim vozilima JNA, a posle je vojska uvela mere kojima se želelo ući u trag i sačuvati opljačkanu imovinu.

36. Vojnici JNA su takođe sistematski uništavali javne, privredne i verske objekte, kao i stambene objekte oko Dubrovnika. To uništavanje usledilo je nakon prestanka borbi, u vreme kada su ta područja bila čvrsto pod kontrolom JNA. Sela u okupiranim područjima koja su pretrpela štetu velikih razmera ili su bila potpuno uništena uključuju, među ostalim, sledeća sela:

- Brgat – JNA ga je okupirala 24. oktobra 1991. ili približno tog datuma
- Čilipi – JNA ih je okupirala 6. oktobra 1991. ili približno tog datuma
- Dubravka – JNA ju je okupirala 2. oktobra 1991. ili približno tog datuma
- Gruda – JNA ju je okupirala 4. oktobra 1991. ili približno tog datuma
- Močići – JNA ih je okupirala 6. oktobra 1991. ili približno tog datuma
- Osojnik – JNA ga je okupirala 18. oktobra 1991. ili približno tog datuma
- Slano – JNA ga je okupirala 4. oktobra 1991. ili približno tog datuma

- Zvekovica – JNA ju je okupirala 7. oktobra 1991. ili približno tog datuma.

Tim delima i propustima, **Pavle STRUGAR, Miodrag JOKIĆ i Milan ZEC** učestvovali su u:

Tačka 13: uništavanju i oduzimanju imovine širokih razmera koje nije opravdano vojnom nuždom, a izvedeno je protivpravno i bezobzirno, **TEŠKOJ POVREDI ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949**, delu kažnjivom po članovima 2(d) i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 14: bezobzirnomo razaranju sela ili u pustošenju koje nije opravdano vojnom nuždom, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, delu kažnjivom po članovima 3(b) i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 15: uništavanju ili hotimičnom nanošenju štete ustanovama namenjenim obrazovanju ili religiji, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, delu kažnjivom po članovima 3(d) i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 16: pljačkanju javne ili privatne imovine, **KRŠENJU ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, delu kažnjivom po članovima 3(e) i 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

DODATNE ČINJENICE

37. Grad Dubrovnik smešten je na krajnjoj jugoistočnoj tački Hrvatske, na obali Jadranskog mora. Opština Dubrovnik, kakva je bila 1991. godine, sastojala se od uskog kopnenog pojasa u dužini od otprilike 200 kilometara, čija je širina varirala od 500 metara do 15 kilometara. Opština je na severu i istoku graničila sa Republikom Bosnom i Hercegovinom, a na jugoistoku sa Republikom Crnom Gorom.

38. Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, opština Dubrovnik imala je 71.419 stanovnika, od kojih 58.836 Hrvata (82,4%), 4.765 Srba (6,7%), 2.886 Muslimana (4,0%), 689 Crnogoraca (0,9%), 1.189

Jugoslovena (1,7%) i 3.054 ostalih, odnosno onih koji se nisu izjasnili (4,3%).

39. Grad Dubrovnik osnovan je pre 667. godine n.e., kada se prvi put pominje u pisanim izvorima pod latinskim imenom Ragusium. Razvijao se kao nezavisni grad-država koji je nominalno bio svrstan u Vizantijsko Carstvo. U periodu od 1205. do 1358. Dubrovnik priznaje suverenitet Venecije, ali zadržava svoj nezavisni status. Od 1358. do 1808. Dubrovačka Republika postoji kao nezavisna država, s tim što je sa vremena na vreme bila izložena različitim stepenima kontrole od strane Venecije, Otomanskog Carstva i Austrijskog Carstva.

40. Godine 1815, zajedno s ostatkom Dalmacije, Dubrovnik biva pripojen Austrijskom (kasnije Austro-Ugarskom) Carstvu, u sklopu koga će i ostati do 1918. godine, kada Dalmacija, uključujući i dubrovačku regiju, zajedno s ostatkom Hrvatske ulazi u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca (kasnije Kraljevina Jugoslavija). Godine 1945. dubrovačka regija ostaje unutar tada određenih granica Socijalističke Republike Hrvatske, konstitutivnog dela Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ).

41. Godine 1667. veliki deo grada Dubrovnika uništen je u razornom zemljotresu. Grad je zatim ponovo izgrađen u skladu sa strogo određenim arhitektonskim slogom koji je nalagao ujednačeni stil gradnje. Taj deo Dubrovnika danas se naziva Stari grad i u njemu je još dobro očuvana arhitektura 17. veka.

42. Godine 1979. vlada tadašnje SFRJ podnela je zahtev UNESCO-u da se dubrovački Stari grad kao celina proglasi za svetsku kulturnu baštinu. U skladu s uslovima koje postavlja UNESCO, područje Dubrovnika u potpunosti je demilitarizovano. Svi vojni objekti u toj regiji su zatvoreni, a naoružanje Teritorijalne odbrane prebačeno u Grab, u susednu istočnu Hercegovinu.

43. Od godine 1987. nadalje, Slobodan MILOŠEVIĆ u Srbiji počinje da zagovara srpski nacionalistički program i da traži dominantniju ulogu Srbije u SFRJ. Postavši predsednik Republike Srbije, Slobodan MILOŠEVIĆ je bio u mogućnosti da još više konsoliduje svoju vlast kad su njemu lojalni političari preuzeli kontrolu nad vladama u Republici Crnoj Gori i u autonomnim pokrajinama Kosovu i Vojvodini. Nastojanja Slobodana MILOŠEVIĆA da dominira Savezom komunista Jugoslavije

dovela su do raskola unutar te partije i praktično do povlačenja Slovenije i Hrvatske iz centralne partije.

44. Kao odgovor na kritike srpske politike prema Albancima na Kosovu koje su stizale iz Slovenije, Srbija je uvela ekonomski bojkot Slovenije 1. decembra 1989. Preko 300 srpskih privrednih preduzeća prekinulo je ekonomske veze sa Slovenijom. Ta akcija je bila u suprotnosti s Ustavom SFRJ. U jednoj izjavi srpske vlade rečeno je da "nijedan građanin Srbije neće moliti Sloveniju da ostane u Jugoslaviji."

45. Godine 1990, Slobodan MILOŠEVIĆ uveo je niz ustavnih mera kojima je Srbija proglašena za "suverenu, nedeljivu i jedinstvenu državu" i istaknuto da je Srbija ovlašćena da štiti svoje interese ako bi ovi bili ugroženi aktima nekog saveznog organa ili neke druge republike. Skupštini Srbije data su ovlašćenja da odlučuje o ratu i miru, a predsednik je priznat kao komandant oružanih snaga Republike, koje predvodi u ratu i miru. Predsednik je takođe ovlašćen da izdaje naređenja u vezi sa korišćenjem policije u vanrednim situacijama.

46. U aprilu i maju 1990. u Republici Hrvatskoj održani su slobodni izbori. Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) dobila je najveći deo glasova, te tako stekla većinu mesta u hrvatskom Saboru. Istovremeno je izabran i predsednički kandidat HDZ-a, Franjo TUDJMAN. HDZ je zagovarala nacionalistički program za Hrvatsku i zahtevala ostvarenje prava Hrvatske na samoopredelenje i suverenitet. Mnogi Srbi u Hrvatskoj negativno su reagovali na nacionalističku platformu HDZ-a i izražavali bojazan od nezavisne Hrvatske.

47. Pobuna hrvatskih Srba u Kninu počela je u avgustu 1990. godine, neposredno pre nego što su Srbi održali referendum o pitanju srpskog "suvereniteta i autonomije" u Hrvatskoj. Dana 25. avgusta 1990. srpske vođe u Kninu proglasile su osnivanje "Autonomne pokrajine Srpske Krajine". Pobuna hrvatskih Srba dobijala je na intenzitetu u proleće 1991. sa pokušajima snaga srpske policije da konsoliduju vlast u područjima sa znatnim brojem srpskih stanovnika. Kad je hrvatska policija pokušala da ih zaustavi u tim nastojanjima, u Pakracu i na Plitvicama izbili su sukobi.

48. U martu 1991. kolektivno savezno Predsedništvo SFRJ došlo je u pat poziciju oko nekoliko pitanja, među kojima je bilo i pitanje uvođenja vanrednog stanja u Jugoslaviji. Članovi Predsedništva iz Republike Srbije, Republike Crne Gore, Autonomne Pokrajine Vojvodine i Autonomne Pokrajine Kosovo dali su ostavke na svoje položaje. U svom

govoru od 16. marta 1991. koji je emitovala televizija, predsednik Republike Srbije Slobodan Milošević izjavio je da je sa Jugoslavijom gotovo i da Srbiju više ne obavezuju odluke saveznog Predsedništva.

49. Istog dana, hrvatski Srbi u Kninu najavili su osnivanje "Srpske autonomne oblasti" i proglasili svoju nezavisnost od Hrvatske. Sukobi između pobunjenih Srba i snaga hrvatske policije intenzivirali su se tokom proleća 1991. U maju 1991. u Hrvatskoj je održan referendum na kojem je glasačko telo velikom većinom glasalo za nezavisnost od SFRJ.

50. Dana 25. juna 1991. Hrvatska je proglasila svoju nezavisnost od SFRJ. Istog dana, nezavisnost je proglasila i Slovenija, a snage JNA pokrenute su kako bi sprečile njeno otcepljenje. Dana 18. jula 1991. savezno Predsedništvo, uz podršku vlada Srbije i Crne Gore, izglasalo je povlačenje JNA iz Slovenije, čime je prihvatilo njeno otcepljenje i raspad SFRJ.

51. Pozivanje Slobodana Miloševića na ujedinjavanje svih Srba u jednoj državi poklopilo se s agitovanjem za stvaranje "Velike Srbije". Uz podršku vlade Republike Srbije, pobunjeni Srbi su u leto 1991. preuzeli kontrolu nad znatnim područjima Hrvatske, uključujući područje kninske Krajine, Baranju i zapadnu Slavoniju. Hrvatsko stanovništvo je proterano iz tih krajeva, koji su zatim pripojeni raznim "srpskim autonomnim oblastima". U područja nad kojima su srpski pobunjenici preuzeli kontrolu ušla je JNA da obezbedi teritorije koji su oni osvojili.

52. U avgustu 1991. JNA je pokrenula operacije protiv niza gradova u istočnoj Slavoniji, čija je posledica bila okupacija tih gradova od strane JNA/srpskih snaga. Hrvatsko i ostalo nesrpsko stanovništvo tih područja protjerano je. Krajem avgusta JNA je započela opsadu grada Vukovara, koji je i zauzela 18. novembra 1991, nakon što je gotovo u potpunosti razoren.

53. Sve do kraja septembra 1991. dubrovačka regija ostala je praktično netaknuta ratom koji se vodio u ostalim delovima Hrvatske. U području Dubrovnika nije bilo ozbiljnijih slučajeva sukobljavanja Srba i Hrvata na etničkoj osnovi, a u dubrovačkoj regiji nije bilo ni vojnih objekata JNA koji bi bili zahvaćeni ratom.

54. Dana 30. septembra 1991. komanda 9. VPS JNA u Kumboru, u Crnoj Gori, objavila je pomorsku blokadu grada Dubrovnika. U ranim

časovima sledećeg jutra, snage JNA kreću iz pravca Crne Gore i Bosne i Hercegovine u ofanzivu na dubrovačku regiju sa kopna.

55. Dana 1. oktobra 1991. Jugoslovensko ratno vazduhoplovstvo napalo je telekomunikacijske objekte koji su Dubrovnik povezivali s ostatkom Hrvatske. Istog dana JNA je prekinula snabdevanje strujom i vodom građanima Dubrovnika.

56. Hrvatske odbrambene snage u Dubrovniku i okolini brojale su otprilike 670 vojnika, koji su pokrivali područje od oko 75 kilometara. Te snage činili su pripadnici hrvatskog Zbora narodne garde i policije, te meštani-dobrovoljci, okupljene za odbranu Dubrovnika i okolnih sela u nedeljama koje su prethodile napadu JNA. Hrvatske snage nisu imale ni vazduhoplovstvo ni mornaricu, niti oklopne jedinice, a raspolagale su sa veoma ograničenim artiljerijskim i minobacačkim naoružanjem. Hrvatske snage nisu imale kapaciteta za ofanzivna dejstva.

57. U pokušajima da zaustave ofanzivu JNA na Dubrovnik, predstavnici Posmatračke misije Evropske zajednice (PMEZ) uspostavili su kontakt sa **Miodragom JOKIĆEM** kako bi započeli pregovore između JNA i predstavnika grada Dubrovnika. Od 15. oktobra 1991. pa sve do povlačenja snaga JNA u maju 1992, redovno su se održavali pregovori pod pokroviteljstvom PMEZ-a i drugih međunarodnih organizacija. U nekoliko navrata su JNA zastupali **Miodrag JOKIĆ** i/ili **Milan ZEC**. Inače su JNA zastupali oficiri JNA podređeni **Pavlu STRUGARU**, **Miodragu JOKIĆU** i **Milanu ZECU**. Dubrovnik je zastupala grupa građana koje je imenovao gradonačelnik.

58. Dana 26. oktobra 1991, **Pavle STRUGAR** je stanovnicima Dubrovnika izdao ultimatum od jedanaest tačaka (u obliku "Predloga za normalizaciju života u Dubrovniku"). Između ostalog, zahtevao je da se preda svo naoružanje, a hrvatska policija i vojska povuku iz grada. Takođe je zahtevao da se prihvati činjenica da će JNA zadržati svoje položaje oko Dubrovnika i kontrolisati ulaske i izlaske iz grada. Hrvatski pregovarači su odbacili taj ultimatum.

59. U Ženevi su 23. novembra 1991. Slobodan MILOŠEVIĆ, savezni sekretar za narodnu odbranu Veljko KADIJEVIĆ i Franjo TUDJMAN sklopili sporazum, koji su potpisali pod pokroviteljstvom specijalnog izaslanika Ujedinjenih nacija Sajrusa VENZA. Sporazumom se tražilo da hrvatske snage deblokiraju kasarne JNA, a da se snage JNA povuku iz Hrvatske. Obe strane obavezale su se da će jedinice "pod njihovom

komandom, kontrolom ili političkim uticajem" odmah sprovesti prekid vatre u celoj Hrvatskoj, koji ih je takođe obavezivao da obezbede da sve paravojne ili neregularne jedinice povezane sa njihovim snagama takođe poštuju prekid vatre.

60. U razgovorima koji su održani između predstavnika hrvatske vlade i JNA 5. decembra 1991. u Cavtatu, gradu pored Dubrovnika, **Miodrag JOKIĆ** je prihvatio prekid vatre u Dubrovniku, kao i popuštanje pomorske blokade grada. Međutim, odbijao je da potpiše sporazum dok ne dobije odobrenje od Vrhovne komande JNA u Beogradu.

61. Tokom pregovora 5. decembra 1991, JNA je izvršila znatne pokrete trupa i vojne opreme na području Žarkovice i Bosanke, uzvišenjima iznad Dubrovnika. Ujutro 6. decembra 1991. snage JNA kreću sa tih lokacija u kopneni napad na hrvatske položaje kod carske tvrđave na brdu Srđ. Napad je praćen artiljerijskim napadom na grad.

62. Dana 7. decembra 1991, **Miodrag JOKIĆ** je kao predstavnik Vrhovne komande JNA potpisao sporazum o prekidu vatre u Dubrovniku postignut 5. decembra 1991. Takođe se obavezao da će JNA popustiti pomorsku blokadu Dubrovnika i ponovo uspostaviti snabdevanje grada strujom i vodom.

63. Snage JNA ostale su razmeštene na hrvatskoj teritoriji u području Dubrovnika nekoliko meseci nakon potpisivanja sporazuma 7. decembra 1991. Tokom tog vremena, JNA je nastavila sa sporadičnim granatiranjem grada. Dubrovački Stari grad ponovo je granatiran u maju i junu 1992. godine. Sučene sa hrvatskom ofanzivom kojoj je cilj bio vraćanje okupirane teritorije, u oktobru 1992. povukle su se poslednje jedinice JNA.

64. U elaboratu koji je izradio Zavod za zaštitu spomenika kulture u saradnji s UNESCO-om, utvrđeno je da su 1991. i 1992. godine od 824 zgrade u Starom gradu projektilima pogođene 563 (ili 68,33%). Direktnim pogocima oštećeno je 438 krovova, a krhotinama projektila 262. Na fasadama zgrada i na popločanim ulicama i trgovima evidentirano je 314 direktnih pogodaka. Vatrom je u potpunosti uništeno devet zgrada.

65. Godine 1993. Institut za obnovu Dubrovnika je u saradnji s UNESCO-m sproveo istraživanje sa ciljem da se utvrdi trošak obnove i popravaka zgrada u Starom gradu koje su uništene ili oštećene u

granatiranju JNA 1991. i 1992. godine. Ukupni troškovi restauracije javnih zgrada i privatnih kuća, verskih objekata, ulica, trgova i fontana, te bedema, gradskih vrata i mostova procenjen je na 9,657.578 američkih dolara. Do kraja 1999. godine potrošeno je preko 7,000.000 američkih dolara na restauraciju, a očekuje se da će taj projekt trajati do 2003. godine.

Dana 22. februara 2001.
U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu, pečat Tužilaštva MKSJ/

Carla Del Ponte
Tužilac

28/02/2001.

DODATAK I
CIVILI POGINULI U GRANATIRANJU
U DUBROVNIKU I OKO DUBROVNIKA
od 1. oktobra do 6. decembra 1991.

DATUM	MESTO	ŽRTVE	GODINA ROĐENJA / POL
1. oktobar	Osojnik	Mato VIOLIĆ	1945/ muški
2. oktobar	Kupari	Jele FERLAN	1949/ ženski
5. oktobar	Dubrovnik	Rada HASIĆ	1953/ ženski
6. oktobar	Dubrovnik	Milan MILIŠIĆ	1941/ muški
6. oktobar	Komolac	Andrija CRNČEVIĆ Stijepo ČIKATO	1960/ muški 1949/ muški
7. oktobar	Mokošica	Jozo BRAJOVIĆ Denis ČIMIĆ Vladimirka DOPSAJ Milenko KULAŠ Miho LIBAN Nikola LIBAN Ivo MAŠKARIĆ Alen VASILJEVIĆ Joško VUKOVIĆ	1950/ muški 1973/ muški 1973/ ženski 1971/ muški 1972/ muški 1973/ muški 1955/ muški 1971/ muški 1971/ muški
22. oktobar	Dubrovnik	Grgo VULETIĆ	1954/ muški
4. novembar	Dubrovnik	Andro DJURAŠ	1941/ muški
9. novembar	Dubrovnik (Babin Kuk)	Luce SPREMIĆ	1911/ ženski
10. novembar	Dubrovnik	Đuro BOKUN Ivo BOKUN Nikica ČUPIĆ Antun LANG Ivo MARTINOVIĆ Ivan RADIĆ Tonći ROŽIĆ Dubravko ŠEVELJ Jovo VASILJEVIĆ	1980/ muški 1951/ muški 1947/ muški 1924/ muški 1915/ muški 1944/ muški 1948/ muški 1962/ muški 1937/ muški
20. novembar	Mokošica	Vito ŽITKOVIĆ	1921/ muški
24. novembar	Dubrovnik	Nikola KRIJES	1921/ muški
6. decembar	Dubrovnik	Koviljka KOSJERINA Drago OBRADOVIĆ	1942/ ženski 1960/ muški
6. decembar	Dubrovnik (Gruž)	Đuro KOLAR	1918/ muški
6. decembar	Dubrovnik (Libertas)	Bruno GLANC Ante JABLAN Frano MARTINOVIĆ	1970/ muški 1947/ muški 1965/ muški

		Niko MIHOČEVIĆ Teo PASKOJEVIĆ Stjepan SALMANIĆ Andro SAVINOVIĆ	1950/ muški 1969/ muški 1957/ muški 1947/ muški
6. decembar	Dubrovnik (Stari grad)	Tonči SKOČKO Pavo URBAN	1973/ muški 1968/ muški
6. decembar	Dubrovnik (Lero)	Luka CRČEVIĆ Ilija RADIĆ	1931/ muški 1953/ muški